

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և առաւ օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իրաւքանչիւր բառին 2 կոպեկ.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՕՐԱՆՍՏՈՒ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պետերբուրգի ժողովները. Ներքին Տեսչութիւն.
Կովկասեան կառավարչապետի շրջաբերականը
հայոց դպրոցների մասին. Ամեն տեղ նորմա-
լիստական Աւելանդրոսովից. Նամակ խմբագրու-
թեան. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Կորեայի հարցը. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին
լուրեր. ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՕՐԱՆՍՏՈՒ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍՏԱՆԻ ՕՐԱՆՍՏՈՒ. Սովետների մէջ.

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Առաջիկայ սեպտեմբեր և հոկտեմբեր
ամիսներին Պետերբուրգում տեղի են ունե-
նալու մի քանի ժողովներ, որոնց քննութեան
առարկաներ լինելու են այնպիսի խնդիրներ,
որոնք մեծ հետաքրքրութիւն և նշանակու-
թիւն ունեն մեր երկրի արդիւնաբերողների
համար:

Սեպտեմբերին կայանալու է գինեգործ-
ների ժողով, որը պետք է զբաղվի գինե-
գործութեան զարգացման միջոցների քննու-
թեամբ: Այդ ժողովում քննութեան պէտք
է ենթարկվի նաև մի խնդիր, որը ահա
չորս-հինգ ամիս շարունակ խօսակցութեան
առարկայ է Ռուսաստանի գինեգործական
շրջաններում: Դա գինու վրա աւելցի-
ղ զեկերու խնդիրն է: Վերջապէս հոկտեմբեր
ամիսին պետք է կայանայ մի գագործնե-
րի միջազգային ժողովը, որը պետք է
քննի այգեգործութեան վերաբերեալ բազ-
մաթիւ խնդիրներ:

Այդ խնդիրները շոշափում են նոյնպէս
Կովկասեան արդիւնաբերողների հական
շահերը, և եթէ նախօրոք միջոցներ ձեռք
չառնվեն, այդ խնդիրները կարող են այն-
պիսի լուծում ստանալ, որ Կովկասի տնտե-
սութեան զարգացման պայմանները, եղա-
կացութիւնները անելու ժամանակ, անտես
կարող են առնվել:

ԲԱՆԱՍՏԱՆԻ ՕՐԱՆՍՏՈՒ

ՍՈՎԵՏԱՆԵՐԻ ՄԷՋ

III

Յաճախ մարդու բարկութիւնն է շարժվում,
երբ տեսնում է օրից օր աւելացող ճնշումներից
ու նեղութիւններից խուսափող աշակերտների,
խնուցողների և երգողների այն բազմութիւ-
նը, որ սահմանադրված միջոցն այս կողմերը,
իրանց ողորմելի կանանց ընկերութեամբ, շա-
կած, գրկած ու քարշ տալով լղար, խոճով մա-
նուկներին, ոտաբոբիկ ու փոշեթափ ման են
գալիս նահանգի ամեն ուղղութեամբ:

Ամեն գիւղում, ամեն խնուղու, նոյն իսկ իւ-
րաքանչիւր կածանի վրա դուք կը հանդիպեք
այդպիսի խմբերի, որոնք կանգ են առնում, պար-
զում ձեզ իրանց ձեռքերը ու խուսափ ձայնով ո-
ղորմութիւն խնդրում: Իրանց հետ են ամուսին-
ները՝ սնացած, աղբիկները պատառոտուն հա-
գուստով, այդտեղ են զխաբաց ու ոտաբոբիկ,
խանձված դէմքով հիւանդոտ մանուկներ, որոնցից
փոքրերը մօր մէջքի վրայից փոշու տակ հաղիւ են
փրկում:

- Որտեղացի էք, հարցնում էք նրանց:
- Խուսափի, աշակերտացի...
- Ո՛ր էք գնում, ինչու էք գնում:
- Կերթանք հաց գտնելու...

Գնում են... մարդու զայրոյթն է գրգռվում
Ո՛վ է գրանց կանչողը, ուր են գնում դէպի խոր-
քերը, ինչ բանի վրա յայտ դրած: Եւ երբ մտա-
նում էք, որ գրանք բոլորը ցրվելու—հարկելու
են և իրանց ետևներէջի դեռ քարշ տալու ու-
րիչ հարկաւորներին...

Այդպիսի գրգռված տրամադրութեան մէջ էի,
երբ հանդիպեցի մի վանեցի քահանայի: Ծերունի

Արդարև, եթէ Պետերբուրգում հեշտ
կերպով վճռեն, որ գինու վրա աւելցի զե-
կերը ամենևին չի փնտրի գինեգործութեան
զարգացմանը և նոյն իսկ կը նպաստի
նրան, այն ժամանակ միևնույնութիւնը
հիմնվելով մի այդ տեսակ վկայութեան վրա,
կը սահմանի աւելցի, որի հեռաւոր ձայնն
անգամ սարսփեցնում է մեր այգեգործնե-
րին:

Ովքեր են մեր այգեգործները, մեր գինի
արդիւնաբերողները:—Ոչ թէ մի քանի
խոշոր կալուածատէրեր, այլ գլխաւորա-
պէս զերգացիներ, մանր արդիւնաբերող-
ներ: Վերջիններիս համար այդին և նրա
տուած եկամուտը ունի ոչ թէ շաղկա-
թեան նշանակութիւն, այլ կազմում է նը-
րանց ապրուստի միջոցի էական մասը: Ծա-
տերը միայն այգով են ապրում և առանց
նրա տուած եկամուտի, զրկված կը լինէին
ապրուստի միակ միջոցից:

Մեր երկրում այգեգործութիւնը և գի-
նեգործութիւնը զարգացնելու համար դեռ
անհրաժեշտ են նպաստող միջոցներ և դիւրու-
թիւններ, թէ արդիւնաբերելու և թէ վա-
ճառահանելու պայմանների մէջ, մանաւանդ
որ այգեգործութեան փնտրող հանգամանք-
ները ոչ միայն չեն պակասում, այլ տարեց
տարի աւելանում են: Ֆիզիկական տարած-
վում է յամառութեամբ, երևացել են մի-
ղիւս, անտրախնոց և այլ վտանգաւոր հի-
ւանդութիւններ:

Եւ մի այդպիսի ժամանակ դեռ ծրագիր
է առաջարկվում աւելցի զեկ գինու վրա:
Մինչդեռ Պետերբուրգի ժողովները այս և
սրա նման խնդիրներով պէտք է զբաղվեն,
Կովկասի այգեգործները, զերգացիները
զուցէ չեն էլ մտածում մասնակցելու այդ
ժողովներին:

Ընդհակառակն, քննվելիք խնդիրների մշա-

էր, քիչ կուշ եկած. վերաբերու կարկանդակ էր ու-
համաշ, գլխին մի հին կելափաղ և ոտներին
ծանր ու մաշված կոշիկներ: Նա գնում էր՝ շըր-
ջապատված 5—6 հայրենակիցներով: Երբ նորեկ
էր, պատմում էր «երկրի» դրութեան մասին, իսկ
հայրենակիցները լուռ էին: Ոմանք գլխները
թափ էին տալիս, ուրիշները աչքերում արտա-
սուք էր փայլում, իսկ եզերքը ետևից տա-
նում էին մի քանի կանանց և մանուկներին, որոնք
ձենձերվում էին կիցիչ արևի տակ: Ծօսէի փոշին
անտանելի էր. սակայն քահանան տաքացած էր
և ուշադրութիւն չէր դարձնում դրան: Պատմում
էր. բառեր և երևակայութիւն չափ ունէր նա.
նկարագրում էր փայլուն գոյններով. գծում էր ա-
ղիւնաշէն տեսարաններ: Պատմում էր, թէ ինչպէս
բռնեցին Ալալթում՝ Կարօին, —որին երկի բո-
լորը ճանաչում էին, —բռնեցին քրդերը, կապե-
ցին մի ծառի, նիզակներով նախ նշան խփեցին
նրա մարմնի վրա, յետոյ սրերով յօշոտեցին մար-
մին և վերջ ի վերջոյ վառելով ծառի արմատի
մօտ մի խարոյկ, այրեցին հայ քաջին, որի միակ
մեղքն էր այն, որ համարձակվել էր իր վրա յար-
ձակվող քրդերից մէկին սպանել և միւսներից
էլ խուսափել:

Պատմում էր քահանան, թէ որպիսի գաղանու-
թեամբ ու բարբարոսութեամբ են սպանում քրդ-
երը, թալանում ու այրում. թէ որքան զուար-
ճութեամբ են կատարում նրանք իրանց ար-
շաւանդները, որպիսի պատրաստութիւններով. թէ
ինչպէս նրանք բաջաւորում էին իրանց հետ բն-
րած պատանիներին՝ նշան առնել գիւղացի մա-
նուկներին, նիզակով և սրերով վարժութիւն տան
ծեղունիներին վրա...

Պատմում էր, թէ որպիսի անգթութեամբ մա-
ղբից բռնած քարը են տալիս կանանց իրանց
ետևներից, ծծկեր մանկանց ոտներից բռնած՝ գը-
լուխը ջախջախում քարերի վրա... Էլ չեմ յիշում
մանրամասն, թէ ինչեր էր պատմում ծերունի

կուլթեան մէջ նրանց մասնակցութիւնը շատ
և շատ կարեւոր է: Ուստի պէտք է բոլոր
միջոցները գործ դնել, որ մեր այգեգործների
և գիւղատնտեսների կարծիքը և ձայնը լսելի
դառնան այն շրջանների համար, որոնցից
կախված է ժողովների վճիռներին գործ-
նական նշանակութիւն տալը:

Ով կարող է, պէտք է Պետերբուրգում
մասնակցի այդ ժողովներին. իսկ ով մի-
ջոց չունի, նա կարող է Գիւղատնտեսա-
կան ընկերութեան միջոցով կամ առանձին
թղթով յայտնել իր կարծիքը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՇՐՋԱՐԵՐԱԿԱՆ
ՀԱՅՈՑ ԳՊՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Նահանգապետներն ուղարկված է կովկասեան
կառավարչապետի հետեւալ շրջաբերականը.

«1884 թիւ փետրվարի 16-ին բարձրագոյն
հասանութիւն ստացած» Կովկասի հայ-լուսաւոր-
չական եկեղեցական դպրոցների վերաբերեալ կա-
նոնների հիման վրա, այդպէս կարող են ա-
նուանվել միայն այն հանրակրթական տարրական
միջոցներ և երկրասեան դպրոցները, որոնք
գտնվում են հայ-լուսաւորչական դասնութեան
եկեղեցիներին և վանքերին կից և պահպանվում
են կամ բացառապէս եկեղեցական և վանքական
գումարների հաշուով, կամ ծխականների օժանդա-
կութեամբ:

«Ոչ ինչ, ստացած տեղեկութիւններին համե-
մատ, մի քանի հայ դպրոցներ Անդրկովկասեան
երկրում, որոնց հայ-լուսաւորչական հոգևոր իշ-
խանութիւնը եկեղեցական դպրոցն առնու է տա-
լիս, պահպանվում են բացառապէս տեղական
գիւղական հասարակութիւնների միջոցներով հա-

քահանան Նա խօսում էր յուզված, դողդոջուն
ձայնով: Չէր արտասուում, այլ ևս արտասուք չու-
նէր. կենսիքի մէջ շատ բան էր տեսել, շատ էր
լացել...

«Մենակ վաստակաւոր նահանգը,—ասեց նա
—արշաւանք է կրում 30—40 ջորական ցեղերից,
այսինքն մօտ 50,000 անգուսպ, զինված և յափշ-
տակութեան սովոր քրդերից: Բռնած բարձրա-
դիր մասերը, ամառը վրանաբանակ և ձմեռը դիւ-
ղերում բռն դրած, նրանք թէն ունեն խաշն,
բայց երբ երկրագործութեամբ և արհեստներով
չեն զբաղվում, ինչպէս կուզէին, որ իրանց ոչ-
խարսիներ տուածովը բաւականանային, եթէ չու-
նենային եկամուտի ուրիշ աղբիւրներ: Եկամուտի
այդ առատ աղբիւրները ահա կազմում են դաշ-
տաքանակ հայերը և նոյն իսկ այն սակաւաթիւ
ասորիները, որոնք անխնայութիւն են ունեցել
դալ բնակվել վանի ծովի շրջակայքում...

Քիւրդերը զինված ոտից մինչև գլուխ, լաւ ձիերի
տէր, բոլորն էլ գրեթէ պաշտօնապէս տէր լաւ
հրացանների, միւս կողմից էլ ունենալով պաշտ-
պանութիւն, ոչ միայն պարբերաբար տուր-
քեր են առնում քրդատնայ դաշտաքանակ գիւղե-
րից, այլ և իրանց զուարճութիւնն է կազմում
խմբով իջնել այնտեղ, դարձնել գիւղը կու-
լթութեան իրենց համար մի վայր...

«Բայց, պատերազմիկ ու խրոխտ ցեղեր են այդ
քիւրդերի ազնիւ ցեղերը, որոնք բռնում են Ար-
մենիայի լեռները...», ահա թէ ինչ է կարգում
մարդ միշտ երօպացի ճանապարհորդների գոռաւած-
ներում, սկսած Երիցի Ռէկիւիկի հաշակաւոր աշխար-
հագրութիւնից մինչև Լէկէլէրիկ, Դանտրի և միւս
ճանապարհորդների գրքերում:

Ոչ մէկն էլ սխալ չէ դրանցից, թէ քիչ չա-
փազանցած է: Քիւրդը քաջ է, հուժկու, վայե-
լուշ հասակով, շքեղ դէմքով ու վեհանձն արտայա-
տութիւնով: Սրտոտ է նա, մահը արհամարհող, ինք-
նահաւան է և նշանաւոր զինավարժ: Միջին դա-

սարակական այնպիսի վճիռների հիման վրա, ո-
րոնք կազմված են առանց վարչութեան գիտու-
թեան, իսկ այդ ուսումնարանները պահպանելու
համար եկեղեցիները իրանց եկամուտներից ոչինչ
չեն տալիս. այդ տուրքը առնվում է հարկերի
հետ միասին, բայց աւելի խստութեամբ, և վեր-
ջապէս, հաւաքված փողերը առանց որ և է
կոտորվի վարչութեան կողմից, ծախսում են
հասարակութիւններից ընտրված անձինք, որոնք
դպրոցները հոգաբարձուներ են կոչվում:

«Ուշադրութեան առնելով այն հանգամանքը,
որ ամբողջապէս հասարակական դուռներով
պահվող դպրոցները չը պէտք է եկեղեցական
դպրոցների հետ համեմատվեն, որովհետև, վե-
րոյիչեալ կանոնների հիման վրա, եկեղեցական
դպրոցներ կարող են անուանվել միայն այն ու-
սումնարանները, որոնք ծխականներից միայն օժան-
դակութիւն են ստանում ի լրումն եկեղեցական կամ
վանքական դուռների—և գտնելով, որ չէ կա-
րելի թող տալ, որ ամբողջ հասարակութիւնը
պարտաւորվի միջոցներ տալու բացառապէս
հայոց եկեղեցական դպրոցները պահելու համար,
և ի նկատի առնելով այն, որ այդ կերպ վարվե-
լով հասարակութիւնները (որոնց շրջանում կա-
րող են լինել և ոչ ծխականներ հայ-լուսաւորչա-
կան եկեղեցիներին) գրկվում են բոլոր դասնու-
թիւններին պատկանող մանուկների համար ընդ-
հանուր հիմունքներով սովորական տարրական
դպրոցներ բանալու հնարաւորութիւնից,—կովկա-
սեան գլխաւոր վարչութիւնը անհրաժեշտ է հա-
մարում յայտնի կացուցանել հայոց եկեղեցական
բոլոր դպրոցների պահպանութեան աղբիւրները
կովկասում, պատշաճաւոր միջոցներ ձեռք առնե-
լով, որպէս զի դադարեն եկեղեցական ա-
նուանվել այն դպրոցները, որոնք միջոցներ են
ստանում ոչ թէ եկեղեցական կամ վանքական դու-

րի աղնականութեան օրինակն է նա Ասիայում:
Բայց ինչու է նա այդպէս. ինչ հանգամանքներ
են որ նրանց, այդ լեռնային վայրերի ու կոպիտ
ցեղերին, հասցնել են ֆիզիքական այդքան աչքի
զարնող համեմատական կառաւարկութեան, որի
վրա դաւալվում են եւրօպացի ճանապարհորդները
և նախանձում հայերը:

Այդ բոլորը պատրաստել է ինքը հայը: Եթէ
քիւրդը քաջ է, իր քաջութիւնը նա հային է պար-
տական. եթէ գեղեցիկ է կազմուածքով, նա այդ
հայից է ստացել. եթէ նրա կինը սիրուն է, ա-
ռողջ հայն է, որ նրա հասցրել է այդ բարձ-
րութեան: Հայր ազնաւորը, քաջացիք է քրդին իր
ստրկական վարմունքով, իր ստորաբարձ խոնար-
հական հլութեամբ:

Քիւրդը և նրա կինը եթէ գեղեցիկ են, վայե-
լուշ և առողջ կազմուածք ունեն և լաւ սերունդ
են տալիս, դրա պատճառը այն է, որ վաղուց ի
վեր—մի քանի սերունդ շարունակ—հայերի բո-
լոր գեղեցիկները, առողջներն ու ընտիրները ջըր-
դերին են անցել: Լեռների մէջ ազատ օդ ծծող,
մարմնամարզական կրթութիւնների մէջ ապրող
վայրենի, խաշնաբած ժողովուրդը խառնվել է դաշ-
տային սիրուն, նուրբ և վայելուշ հայ կնոջ հետ,
ու այդպիսով առաջացրել է մի նոր սերունդ,
քաջասիրտ, ազատասէր, գեղեցիկազնւ, թոյնելով
որ ցածում մնացող ժողովուրդը աղքատով կազմ-
ված լինի միմիայն թոյլ, ապիկար ու ստրկական
ոգով անդամներից, որոնք բնականապէս պէտք է
ընկճվէին ընտիր ու հզօր սերնդի աղբիւրութեան
տակ և նրան կերակրող ամբողջ կազմէին մի-
այն:

Կատարվել է այդպիսով, արուեստական
թէ բնական ընտրականութիւն (election)
զեկերի ոյժով և կամ այլ հանգամանքների շնորհիւ:
Այդ ընտրականութիւնը կրկնվում և շեշտվում է
նոյն իսկ այժմ. թիւրքն անգամ իր կողմից կա-
մենում է է այդպիսով թարմացնել իր այլապե-

մարտիկի բացառապէս կամ օժանդակութեան ձևով ծխականների կողմից, այլ միմիայն քաղաքային կամ գիւղական հասարակութիւններից, կամ թէ բարեգործական ընկերութիւններից:

Այդ պատճառով նախնադպեաններից պահանջվում են համապատասխան տեղեկութիւններ:

ԱՄԵՆ ՏԵՂ ՆՈՅՆԸ

Խաւարի որդիքը ամեն տեղ, ամեն ժամանակ նոյն գէշն են բանցնում.— դրպարտութիւն, ստոր բամբասանք, շինծու լուրեր, զոտերի խնայնուցիւններ, և վերջն էլ մատնութիւն:

Ահա մի փաստ: Թէհրանում հրատարակվող «Շաւիղ» շաբաթաթերթը քիչ էր մնացել զո՞ հառնար ստոր զըրպարտութիւնների և մատնութիւնների: Այդ առիթով շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը գրել է մի առաջնորդող «Շաւիղ» և իր հակառակորդները» վերնագրով, որը առաջ են բերում ամբողջապէս:

«Մենք մեզ պարտք ենք համարում մի քանի խօսքով բացատրութիւն տալ, թէ ինչու երկու շաբաթ «Շաւիղ» լոյս չը տեսաւ:

Վեց ամսից ի վեր, որ փոքրիկ շաբաթաթերթը սկսել է հրատարակել, մի խումբ մարդիկ, որոնց չը գիտենք ինչ անուն տալ, բամբասանք, շաբաթաթերթի, մեղքնայութիւն, վատնաւոր ակնարկութիւններ, մէկ խօսքով, ինչ ասես չեն խնայում այդ փոքրիկ թերթի գոյութիւնը ջնջելու համար: Դուք կը տեսնէք մի քանի ծանօթ անձնաւորութիւններ, որոնք շրջող մանրամասնութիւններն են, կը հասնեն ամեն տուն, ամեն խանութ և «բարի լոյս» հետ կը սկսեն բաց անել զրպարտութիւնների տուրքակ:

«Շաւիղ» ուշադիր ընթերցողները նկատած կը լինեն անշուշտ, որ նա մինչև այժմ ոչ մի կերպով առիթ չէ տուել այդքան կըրքել յուզման, և ինչպէս ասում է Փրանսիական առածը, արժանի չէ եղել ոչ այնքան մեծ պատուի, ոչ այդ անպատուութեան: Մի թերթ ամբողջապէս նուիրված կըրթական հարցերի, որ խոյս է տուել, որքան կարելի է, տեղական վեճերից և բանակութիւն, չէր կարող այդքան ցատկահանքի տեղի տալ և այդ իսկ նկատմամբ «Շաւիղ» արժանի չէ համարել մինչև անգամ իր թերթի մէջ յիշատակութիւն անել այդ մարդիկ:

«Բայց ընթերցողը սխալված կը լինի մտածելով, որ այդ բամբասանքները բաւականաւոր են մի-

այն խանութների մէջ դատարկութիւններով, այդ անակցութեան մարդիկ ամեն բան ոտքի տակ են տալիս, երբ որ իրանց վրէժնայութեան ակնարկներ թուար խորտակվում է: Աւելի քան մի անգամ «Շաւիղ» պարտաւորվեցաւ բացատրութիւններ տալ տեղական կառավարութեան իր մասին եղած ակնարկութիւնների համար, և հերքել իր վրա դրված ամբաստանութիւնները:

Վերջին մեղքնայութիւնը, որ սպառնում էր փոխել «Շաւիղ» գոյութիւնը, գալիս է Նոր-Ջուղայից: Այնտեղի հայերից մի քանի հոգի, որոնք երեւի չեն կարողանում հանդուրժել «Շաւիղ» ընթերցողութեանը, որը լոյս է հանում իրանց ստոր արարքները, աշխատել են տեղական կառավարութեան այն սխալ գաղափարը տալ, որպէս թէ «Շաւիղ» ընթերցողութիւնները պարտնակում Սպահանի կառավարութեան ղեմի հարկէ այդպիսի մի ամբաստանութիւն անելը: Աւելի դիւրին է, քան հաստատել, և կայսերական արդարադատ կառավարութիւնը, մանրամասն ընթերցողից յետոյ, վերահասու եղաւ մեր անմեղութեան: Մեզ մնում է միայն զարմանալ այդ զրպարտիչների տխրութեան վրա, որ կարծում են թէ կարելի է այդպիսի անհիմն ամբաստանութիւնները հալած իւրի տեղ անցկացնել, և չնորհակալ լինել մեր լուրստեղ կառավարութեան իր անապատութեան համար:

Արդեօք ձեռք վեր կանեն, մի անգամ ընդ միշտ, այդ խաւարի գործիչները իրանց դուրերից, և թէ այս անգամ մեզ կը պարտաւորացնեն ակապէս անուանէ հասարակաց դատաստանին և նշաւակութեան յանձնել նոցա անձնաւորութիւնները:

Այո, կըրնում ենք, խաւարաբանների գէշքը ամեն տեղ նոյնն է:

ՆԱՄԱԿ ԱՆԷՔՍԱՆԻՐՈՒԹԱՆ

Յուլիսի 27-ին

Ուրախ է այս տարի Շիրակի ազգայնականութիւնը: Գլխաւոր խաղում է գիւղացու երեսին: Զանգերը Շիրակում ընդհանրապէս չառ լաւ են: Մօտ օրերս էլ երկու օր շարունակ մի քանի անգամ անձրեւներ եկան: Սարահարթների ցորենները կարօտ են մի այդպիսի յորդ անձրեւի: Հարցաւոր կարճ են, բայց հասկերը երկար, հատիկները լիքը: Անձրեւների հետ մի 4—5 դիւրում թերթ կարկուտ է եկել, բացի Թոմարդէ գիւղից՝

եր իր Ռեդդեմանի (Սիւրա) բերդում և բռնել տըւեց: Իշխանը դնաց Կ. Պոլիս և էլ այնտեղից չը վերադարձաւ: Ասորի և հայ իշխանները ցրվեցին լեռներ վրա. քրդերը—խալաֆները երկրի տէրը եղան և Շէյխ Նաբին ու իր յաջորդները սկսեցին տարածել իրանց իշխանութիւնը հեռուները: Շէյխ Նաբինից յետոյ շատ չէլսեր յաջորդեցին միմեանց, բայց ոչ որպիսիս հաշկաւոր չեղաւ իր հալածանքներով: Երբեք անհոգութեան դէմ, որպէս չէլիս Խալաֆը, և յետոյ՝ հաշկաւոր չէլիս Զէլալեդինը, որը իր կեանքը անց էր կացնում քրիստոնեաներ կոտորելով և այսօր անշուշտ մեծ մարգարէի դերակրում իր կոտորած քրիստոնեաների քանակութեամբ: Եթէ հիւրների տէր է եղել, ուրեմն էլ այդ զրպարտում հիւրի չէ մնացել իրան նմանների համար:

Այդ պատմական ժամանակներում, որ շատ էլ հեռու չէ և 19-րդ դարից քաղաքակրթութիւնը կոչված զարն է կազմում, անգլիացիները թրի տակ՝ Միջագետքում, Տարսուսում և Վասպուրականի մէջ հայերը կանոնաւոր կերպով տարին տալիս էին ոչ միայն հանգիստ քանակութեամբ մարդկային զօներ, այլ և պաշտօնական տուրք՝ բարձրաւարտակների վրա թաւած քրդեր-ցեղերին: Վաճառել իսկ վճարում էին այդպիսի տուրքեր:

Վանի շրջակայքում և Տարսուսում մինչև այժմ էլ դեռ կան գիւղեր ու վանքեր, որոնք ցորենով, մաքրով և խոլով հարկ են տալիս շատ քրդեր ցեղերին: Օրինակ՝ Վանի, Մուշի, Ռիշի, Գիւր և այլն գիւղեր վճարում են մի քանի ցեղերի, իւրաքանչիւր գիւղացի մի քիւլէ ցորեն, մէկ մաքր, 3 օխա իւղ և մի քանի զոյդ գոլլա: Կառավարութիւնը, ի հարկէ, պատիրել է, որ քացի իրանից ոչ զքի հարկ չը տան, բայց քրդերն էլ գէշ ունի և վնջ չը տուողին. սոսկալի վրէժներ է հանում, ամբողջ գիւղը թալանում, մի զոյդ գոլլա պայի համար մի մարդ սպանում և տանկական դատարանները վկաններ քիչ և վկայութիւնները

միւսներում վնասն աննշան է: Եւստ ունենք, որ այս տարի այլ ևս չեն կրկնվի մօտիկ անցեալի ևս օրերը: Նոր ցորենը չուտով դուրս կը բերեն չուկայ: Ալիւրի գինը դանդաղ կերպով է իջնում: Տեղական ալիւրի պուրը ծախվում է մօտաւորապէս 1 բուրլի 40 Կ. Ռուսաստանին՝ 10 կամ 20 կօպէկով զրանից պակաս:

Տեղական յաջորդ Աշոտ վարդապետ Շախեանը, տեսնելով այն անպատմելի, ամօթաբեր տգիտութիւնը, որի մէջ թաղված են մեր քաղաքի բազմաթիւ քահանաները, որոնց թիւը չուտով մի քանի տասնեակների կը հասնի, ձեռնարկել է մի գեղեցիկ գործի,—բանալ նրանց համար մի գրադարան-ընթերցարան: Այդ խելացի ձեռնարկութիւնը արժանի է խրախուսանքի և համակրութեան: Բայց թէ մեր տէր-Մովսէսներն ու տէր-Կարապետները քահանաների բացվելը գրադարան-ընթերցարանից փոքր ի շատե՛ մտաւոր սընունդ կը ստանան և կուղղվեն, թէ դարձեալ կը շարունակեն իրանց պաշտօնին ու կուգան անվայել բամբասանքներով: Վատախնայով ու հարբեցողութեամբ պարապել, ցոյց կը տայ ապագան: Յաջորդը գրադարանի բացումը աշուղեցնելու համար արդէն սկսել է միջոցների դիմել: Չենք կասկածում, որ իւրաքանչիւր ձեռնհաս անձնաւորութիւն, ում համար անտանելի է տեսնել հայ քահանայի մտաւոր աշխատակութիւնը, չի դաժնալ իր օգնութիւնը հասցնել:

«Մշակի» անցեալ համարներից մէկում այստեղի Աստուածածին եկեղեցու նորոգմանը երեցիփոխ (այժմ հրաժարված) Դադիկեանի մասին տպած լուրը շատերին համ զարմացրեց, համ ծիծաղացրեց: Դադիկեանը չիտակ, աղիւս երկրաւոր, քրդեր, հասարակական գործերի մէջ, ով է տեսել ձեռնից: Բաւական տարադատար է եկել այդ գիւտի հեղինակ լրատուն, որի հաղորդածը նոյն տպաւորութիւնը թողեց մեզ վրա, ինչ որ Արդիկեանը զարդից այս տարվայ ընթերցողների մասին հաղորդած լուրը: Ամբողջ Ալեքսանդրոպոլսը առաջին անգամ է լսում իր մէջ թաղված մի այդ տեսակ թանկագին գանձի մասին, ինչպէս ընտրված ու հրաժարված երէց-փոխն է:

Իմացե՛ք պարոններ, մեր խօսքի նպատակը չէ ապացուցանել որ և է Դադիկեանի կամ մի այլ մարդու իր պաշտօնին ընդունակ կամ անընդունակ լինելը: Ոչ, մեր կրթական կամ եկեղեցական գործերի ղեկավարներից քանիսն է արժան

հակասող գտնելով, բնական է, եթէ արդարացին են «անմեղ» քրդերին և վաճառ չաղմկարար հային: Այդպիսի թալանների թիւը անհաշիւ է. մի տարվայ ստատիստիկան կարող է մի լաւ գաղափար տալ: 1877—78 տարվայ ընթացքում, միմիայն Վասպուրականի նահանգում կատարված հարստահարութեան արդիւնքը ահա թէ ինչպիսի թւեր է տալիս: Կողպատված են 20 վանք և եկեղեցի. սպանված—251 մարդ, առեւանգված—38 կին, հրդեհած՝ 105 տուն. բռնութեամբ խլված 35,330 չափ ցորեն (140,000 պուղ), յափշտակված են, 8676 եղ, 732 ձի, 738 գոմէշ, 564 էջ, 658 ջրիւ և 72,971 հատ ոչխար, նաև 4889 հատ կով: Գեռ հաշված չէ այծը, հաւը, իւղը, պանիրը քանազան ուտելիքներ, հաշված չեն նաև տան կահկարասիքը, հանդերձեղէնը և այլն և այլն, որոնք իբր թէ հաշուած է մօտ 12,362,127 դուրուշի (մէկ միլիոն բուրլի):

Այս թւերը դեռ միայն պաշտօնական աղբիւրից բաղված թւերն են:

Այդ հարստահարութիւնների ժամանակ, այսինքն երբ այս ինչ կամ այն ինչ բանի պէտք ունի քրդերը և լսում է, որ այս ինչ կամ այն ինչ հայի գիւղում իր ուղածը կայ, խուճը է կազմում և արշաւում հայոց գիւղերի վրա: Թա՛խ իրանք են գրգռում գիւղացուն դիմադրելու, որպէս զի կուրենու առիթ ունենան, զարնելու իրաւունքը: Վայ է, եթէ մի դիմադրութիւն եղաւ. սկսվում է կոտորածը. ձայնը հեռագրի արագութեամբ տարածվում է լեռներում և ամեն կողմից քրդերը զինված խմբեր են վրա հանում, որոնք իբր թէ չօգնութեան են համարում իրանց «հաւատակցներին»: Բայց իսկապէս նրանք գալիս են, որովհետեւ մի կողպուտ ունենալու յոյսի համար:

*) Այդ մասին մանրամասն տեղեկագիր տպագրված է «Մշակի» 1877—78 թւականի համարների մէջ:

իր պաշտօնում. բայց մենք պահանջում ենք ձեռնից, որ դուք այդ տեսակ սուտ և սխալ լուրերով չը յանդգնեք արատաւորել «Մշակի» էջերը: «Մշակ»-ում շատ քիչ մարդիկ են արժանացել դովետի, որովհետեւ գովեստի արժանի քիչ մարդիկ կան մեղանում... Նա շատ անգամ հարուածել, մորակեղ է նոյն իսկ արժանաւորներին, մինչև որ չէ համոզվել նրանց արժանաւորութիւնների մէջ: Միթէ չը գիտեք, որ Թիֆլիսում յատկապէս սուտ լուրերի համար հրատարակվող հայ թերթեր կան, որոնք ինչքան ստացած լուրերը սուտ և չինծու են լինում. այնքան եռանդով են տպագրում նրանց:

Օ'ն, ուրեմն. կամ դիմեցե՛ք այդ ստամոյ թերթերին, կամ «յոյժ գիւշիկ» քո յօտից քոց, դիմեցե՛ք յորում կատը դու սուրբ է:

Է. Է.

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱՍԿՐՈՒԹԱՆ

Կաղապան, յուլիսի 15-ին

Խնդրում ենք ձեր յարգելի լրագրի մօտակա համարներից մէկում գետեղել հետեւեալը:

Այնցեալ մայիս ամսի 23-ին, Էջմիածնի սինոդը վճռել է այստեղի ծխական Թովմասէն քահանայ Թովմասեանցին ենթարկել, իր յանցանքների համար՝ եռամեայ ապաշխարութեան կարգի վիճակի որ և է վանքում: Այդ լուրը այստեղ հասնելուն պէս, յիշեալ քահանան, իր մի քանի խնամքների խորհրդով, մանաւանդ մէկի (որը այժմ էլ էլ միաձուռն է գտնվում և սկսած վեհադիմացի) Էջմիածնի ամենայնայնայն սպասաւորի չէմբերն է մաշում քահանայութեան ձեռք բերելու և խնդրելու շատ անգամ գեղեցիկները, չըլնելով տնից տուն, աղաչելով, պաղատելով՝ իր խնդրարկին ստորագրել տուց, որով ստորագրողները խնդրում են Վեհապատից, որ այս անգամ ներք այդ քահանային: Խնդրագիրը ուղարկվել է Էջմիածին:

Ժողովրդի բանիմաց մասը վստահ լինելով, որ ոչ Վեհապատից, և ոչ էլ սինոդը նշանակութիւն չը պիտի տան մի այդպիսի թղթի, իր ժամանակին չաշխատեց առաջն առնել:

Բայց ցաւալին այն է, որ երբ մարդիկ մի գեղեցիկ գործելու անպատիւ են մնում, մի ուրիշ գեղեցիկ առիթ քաջալերված են գործում:

Ինչպէս մեզ հաղորդում են Էջմիածնից և խնդրել են իր կապակցութեամբ Էլ պատմել են շատերին,

հետ կապված է նաև թեր շարժելու, զէնքը բաժանելու հաճուքը:

Սկսվում է պատերազմը: Ընդդիմադրող չը կայ, բայց զո՞ խօ կայ: Քիւրդը խփում է, ծածկում, այրում, նիղակի ծայրին անցկացնում գլուխներ, ժայռեր վրա փչում մանուկներին, իր անկողնի համար մի կողմը դնում առողջ—սիրուն կանանց, կոտորում տղամարդկանց, վառում գիւղը նրան լիովին թալանելուց յետոյ, նրա կրակի մօտ նստած քիչ հանգչում և լուր քաշվում իր աւարներով...

Քիւրդը չէ զոհանում, այլ վերցնում է, չէ էլ չափաւորում, այլ երբ իր իրաւունքը չեն տալիս, պատժում է շարժողներին: Եւ ամենում բնականապէս իրան հասնելով:

Աւելացրե՛ք այդ բոլորի վրա և այն, որ հայի ձեռքից խլվում է նրա յետին դանակն անգամ, իսկ քիւրդը զինված է ամենալուրի հրացանով և ուրիշ զանազան տեսակ զէնքերով:— Եւ այն ժամանակ ամեն բան հասկանալի կը լինի:

Այսպիսով մէկին զարնելու, իսկ միւսին զարնելու է վարժեցրած. մէկի ձեռքն է սուռած հարձակումը ոյծը—զէնք, իսկ միւսի ձեռքից խլված են անձնապաշտպանութեան միջոցն ու իրաւունքն անգամ:

Եթէ հայը տեղի է տալիս, ոչնչանում է և քիւրդը զօրեղանում ու բռնում երկիրը—դրա պատճառը այն անհաւասար, անիրաւ մրցումն է, որի մէջ զին են երկուսին. միակ խնդիրը հենց կայանում է նրանում, որ օգնութիւն հասցնելի թոյլ կողմին:

Այդպէս է ահա դրութիւնը այնտեղ—թերեւց Զաւաստանում. և ահա այդ է քրիստոնեայ տարրի տկար և անզէն մասի գաղթականութեան արժանաւորան պատճառներից երկրորդը:

Կարս. Ապրիլ

է: Ուրիշ բաղաձայն հարցեր կան, որոնք այսպիսի վատ դրութեան մէջ են: Ասում են, առաջնորդը տեսնելով իրերի այս դրութիւնը և իր անձեռն-հասութիւնը, յայտնել է, որ եթէ այդպէս շարունակվի ինքը մտադիր է հրաժարվել և հեռանալ այստեղից:

Տ-ցի

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆ

— Պարիզից հեռագրում են, որ կազմերի մաս- վան պատիժը նշանակված է օգոստոսի 4-ին (16-ին): Նրան կը գլխատեն Լիօնի բանտի մօտ: — Չինական կառավարութիւնը վճռել է պա- հանջել Նապոլիոնի 7 միլիոն՝ որպէս վարձա- տուութիւն «Կուռ-Շինգ» նաւի վրա սպանված չի- նացիներին փոխարէն:

— Նէապոլից «Neue Freie Presse» լրագրին հաղորդում են, որ այս օրերս Մատթեոսը և ու- ղարկվում 120 անարխիստներ, որոնք դատա- պարտված են արքային: Այդ անարխիստները արքային ներքին առաջին կօյնիսան կը կազմեն աֆրիկական ափի վրա: Լրագրիներէն մի քա- նիսը, որոնց թուում «Mattino», պախարա- կում են կառավարութեան վճիռը, որով յայտնի անարխիստներն են արքային: Աւելի վաղ ան- քաւոր են, լրագրիներին կարծիքով, անյայտ ա- նարխիստները, որոնք զաղտնի են գործում: Գըլ- խաւարապէս դրանց վրա պէտք է ուշադրութիւն դարձնել:

— «Ind. Belge» լրագրի բերլինի թղթակիցը գրում է յուլիսի 22-ից. «Օտարոտի լուրեր են տարածվում այստեղ: Ասում են, որ Լիօնցի, Պարիզի և Բերլինի միաստութիւններին մէջ բա- նակցութիւններ են շարունակվում, որոնց նպա- տակն է պաշտպանել օտար պարտատէրերի շա- հերը, որովհետեւ Գոնաւստանը չէ կամենում կամ չէ կարող վճարել իր տուած մուրհակների տո- կանները: Վերջինիս երեք պետութիւնները վրձ- ուցին յետ կանչել իրանց ներկայացուցիչներին Աթէնքից, և վերջապէս, որպէս վերջին միջոց, ծովային ցոյց անել Գոնաւստանի ափերի մօտ:

— Սօֆիայում ապրող մակեդոնացի բուլղարները դիտաւորութիւն ունեն Բերլինի դաշնագիրը ստո- րագրող պետութիւններին դիմել մի յայտագրով, պահանջելով, որ վերջինիս դաշնագիր 33 և 62 յօդուածներով խոտտացված բեֆօրմները իրագոր- ծեն վերջապէս:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՇԱԿԱՆ, 1 օգոստոսի: Թագաւոր կայսրը, Մեծ Իշխանուհի Կաթինա Աւետարանական պա- կադոլութեան առիթով, շնորհեց 7,143 ռ. Մօսկ- վայի աղքատներին բաժանելու համար:

ՊԱՐԻԶ, 1 օգոստոսի: Անարխիստներին վե- րաբերելու գործի համար զատի ենթարկված ներքից դատապարտված են, որպէս գողեր՝ Օրտիզ — 15 տարով՝ տաժանակիր աշխատանքներին և Շերիկոտի — 8 տարով, նրանց համարուհի Բերլանի — 6 ամսով քանտարկութեանը:

ՇԱՆԿԱՅԱՑ, 1 օգոստոսի: Եսպանական նաւա- տորւն, որը ուրբաթ ուղևորվում էր վէյ-թայ-վէյ, բաղկացած էր 26 կայմազարդ զրօշակներից, որ- քան էին այդ թուում զինուորական նաւեր՝ անյայտ է. չինական նաւատորմը այնտեղ չէր. եսպանա- կան նաւերը և չինական ամրութիւնները մօտա- ւորապէս 50 անգամ հրազեններ պարպեցին մի- մեկից վրա: Եսպանական նաւատորմը յարձակում գործեց Արտուր նաւահանգստի վրա ուրբաթ ե- րեկոյան և ոչ վէյ-թայ-վէյ, ոչ Արտուր նաւա- հանգիստը չը վնասվեցին ուղևորներին:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 2 օգոստոսի: Օգոստոսի 5-ին հա- ղորդակցութեան ճանապարհների միաստորը ճանա- պարհ է ընկնում գէպի Բուսով (Գօնի վրա) և Տալանրօզ: Այդտեղից վերադառնալուց յետոյ, ճանապարհ կընկնի Նիժնիով՝ Սիբիրի երկաթու- ղու արեւմտեան մասը մինչև Օմսկ՝ տեսնելու հա- մար: Կազանի մայր-եկեղեցում, սերբիական Ալեք- սանդր թագաւորի ծննդեան օրվայ և չափահասու- թեան հասնելու առիթով, պատարագ մատուցվեց և մաղթանք կատարվեց, ներկայութեամբ արտա- քին գործերի մինիստրի օգնականի, սերբիական դեսպանի, սրբաւանական բարեգործական ընկերու- թեան անդամների. մաղթանքից յետոյ կրասով քա- հանան տուեց դեսպանին ս. Ալեքսանդր Նե- վսկոյ պատկերը թագաւորին մատուցանելու հա- մար: Կէսօրից յետոյ 1 ժամին սերբիական դես- պանատան մէջ տեղի ունեցաւ ընկերու- թեան:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Օգոստոսի 2-ին
Լիօնցի վրա 10 ֆունտ արծէ . . 93 ռ. 10 4.

Բերլին վրա 100 մարկ	— . . 45 ռ. 62 1/2
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	— . . 36 » 92 1/2
Ոսկի	— արծէ . . 7 » 48
Մաքսային կուպոններ	— . . 149 » 50
Արծաթ	— . . » »
Բորսային դիսկոնտ	— . . 5 » 7
Պետ. բանկի 5% տուա 1 շրջանի	— . . » »
— — — — 2-րդ	— . . » »
— — — — 3-րդ	— . . » »
5% ոսկեայ ընտա 1884 թ.	— . . 159 » »
4 1/2 ոսկեայ փոխառութիւն.	— . . » »
Արեւելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— . . 239 » 75
— — — — 2-րդ	— . . 225 » »
— — — — 3-րդ	— . . » »
— — — — 4-րդ	— . . » »

Ներքին 5% առաջին փոխառութիւն.	— . . » »
— — — — երկրորդ	— . . » »
Պետական երկաթուղային ընտա.	101 » 75
4 1/2 ընտա	— . . » »
40% ներքին փոխառութեան	95 5/8 » »
50% գրաւ. թղթ. աշն. կալ. բանկի	— . . » »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութիւն.	— . . » »
Գրաւ. թղթ.	— . . » »
4 1/2% վկայակ. գրաւ. հող. բանկի.	93 » 25
4 1/2% գրաւական թղթեր կալուած.	— . . » »
Պետ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	152 » »
— — — — թղթաւ.	— . . » »

Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.	— . . » »
Ընկերութեան օրվաքաղաքային.	100 » »
Մոսկվայի քաղաք. օրվաքաղաքային.	100 » »
Օրվաքալի	101 » »
Թիֆլիսի	— . . » »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— . . » »
— — — — Գուլիսայիսի	— . . » »

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆՔԱՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՍՏԱՆՍՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա.Ռ.Ա.Ջ.Ի.Ն. ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՄՆԱԿԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԻԵԱՆԻ
(Կուկիս, վարձուցիլ արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Ա.Ռ.Ա.Ռ.Ս.Ն.ԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԻԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբու- ժութեան և վերականգն. (սիֆիլիս) հիւանդու- թիւններին:

Դ. Գ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի և նեւր- ղային:

Կ. Դ. ԲՈՒԴԻԿՈՎԱՅԻ—10—11 ժ. ներքին, երե- խաների և կանանց:

Ա. Գ. ԳՈՒՐԳՈ—1—1 1/2 ժ. ականջի, կոկորդի- և քթի:

Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՈՎԱ—12 1/2—1 ժ. կանանց ց. Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏՏԱՆ—1—1 1/2 ներքին և երե- խայոց:

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ՝

Ա. Գ. ԳՈՒՐԳՈ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէզի ու սեռական օրգանների:

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԻԵԱՆ—7—7 1/2 ժ. Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԻԵԱՆ—7—7 1/2 ականջի, կոկորդի- և քթի ու նեւրոլոգիային: Երկուշաբթի, չորեքշաբ- թի և ուրբաթ:

Ա. Գ. ԳՈՒՐԳՈ քիմիական և խոշորացուցական հետազոտութիւններ է անում մէզի, խրի, ա- րեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ.: Համախորհրդի (Կոնսիլիումի) դ օպերացիայի համար առանձին: Հիւանդանոցում ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՈՒԹԻՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆՆԵՐ:

Հիւանդանոցի վերադասուհի՝ Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԻԵԱՆ: (№ 72)

Կանոնական գրաւաճառանոցում ծախվում են

ԼԵՒՈՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

1) «ԱՅՑ ԹԻՐԻԲԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ» 1890 թ.: Գինը 60 կօպ.

2) «ԺՈՂՈՎՐԻԻ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ ՄԵ- ՋԱՆՈՒՄ» 1890 թ.: Գինը 20 կօպ. (№ 88) 1—10

«Մշակի» անցեալ և այս համարի հետ տարածվում է իմ մի բրօշուրը՝ «Դարձեալ Մուրճի» խմբագրին՝ վերնադրով: 1—1 ֆ. վարդազարեան

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԲՐՈՎԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Հնարողներ
«ԳԼԻՑԵՐԻՆԱՅԻՆ ՓՕՇԻԻ»
Հափազանք փափկացնում է և օգտա- կար է կաշուի համար:
Ձգուշանալ կեղծութիւններից:
(Ամիսը 1-ը) (№ 62) 3—10

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՑԸ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ 1881 թ.

„ՐՕՍՄԻԱ“

Ապահովագրական ընկերութեան մէջ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴԱՄԱԳԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ 20,500,000 ՐՈՒՔԼԻ

Ընկերութեան տոկոսաբեր թղթերը պահվում են պետական բանկում:

Օրինակ: Ընտանիքի հայրը, 34 տարեկան, ապահովագրում է 5,000 ռ., որ պէտք է տրվի կնոջը և երեխաներին անյապաղ մահից յետոյ: Այդպիսի ապահովագրութեան համար նա վճարում է երեքամսական պրէմիա 30 ռ. 80 կօպէկ:

Ապահովագրութիւնները ընդունվում են 1000-ից մինչև 100,000 ռ. գումար- ների մէջ անձի կենսքի համար:

Ընկերութիւնը ապահովագրում է առանձին շահաւէտ պայմաններ- ը ու վաւերացնում իրենցից հիւանդութեան և աշխատանքին անընդունակ լինելու դէպքում:

Ապահովագրական գումարը տրվում է և մահվան դէպքում տարափոխիկ հի- ւանդութիւնից, խօլերայից և այլն:

Գումարի 1-ին 1894 թ-ի «Բոսսիա» ընկերութեան մէջ ապահովագրված էին 23,246 անձինք 75,621,010 ռուբլի դրամով:

Ապահովագրողները մասն ունեն ընկերութեան եկամուտներից:

Ապահովագրողների ղեկավարը 1893 թ-ի համար—120% է:

Ապահովագրութեան մասին յայտարարութիւնները ընդունվում են և ամեն տեսակ տեղեկութիւններ հաղորդում են վարչութեանը Ս. Պետերբուրգում (Воль- ная Морская, սեփական տուն, № 37), ընկերութեան Թիֆլիսի բաժնու- (Сергиевская, д. № 6) և ընկերութեան գործակալութիւնների մէջ կայսրութեան բոլոր քաղաքներում: (№ 85) 2—15

ՄՕՍԿՎԱ ՀԻՒՐԱՆՈՑ

ՎԵՐՍԱԼ

(Մեծ Դիմաքովի և Ստոլենիկով փողոցների անկիւնում, Չուկսինի տանը): Հիւ- րանոցը ունի ամեն տեսակ յարմարութիւններ և գտնվում է քաղաքի կենտրոնում, թատ- րոնների մօտ: Օրական 1 ռ. մինչև 10 ռ., ամսական 20 ռ. մինչև 170 ռ.: Կան բա- ժանմունքներ ընտանիքների համար և վանանքի ցանկացողների համար: (№ 87) 1—5

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Մ. ԴԵ-ԼԱ-ՅԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Կատարում է հետեւեալ օպերացիաները.

1) Տոկոսաբեր թղթերի ապահովութեամբ փոխառութիւն.

2) I, II, III խաղարկութեան տոմսակիւնի վաճառումը, ԱՄՍԱԿԱՆ 5 ՐՈՒՔԼԻ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ:

3) Փոխանակաբեր է տալիս Ռուսաստանի զանազան քաղաքների վրա.

4) Ընդունում է ժամանակաւոր և մշտական աւանդներ.

5) Բաց է անում ընթացիկ հաշիւներ՝ չէկերով.

6) Ընդունում է in casso վէկսերներ և ուրիշ զօրումէսներ:

Լիազոր. Ս. Պ. ՊԱՎԼՈՎ ԹԻՖԼԻՍ, Սերգիևսկայա փողոց, № 1. Գանձակում գործակալն է՝ Նիկոլայ Կարամանովիչ ՕՏՆԵՍՈՎ: (№ 15) 26—50 (Հ.)

Թաւրիզի «ԱՐԱՄԵԱՆ» եւ «Ս. ԱՆՆԱՅԻ» ԵՐԿՍԵՆԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կատարում են մի հմուտ հայ ուսուցիչ, որը պիտի վարէ նոյն դպրոցների տեսչական պաշտօնը, այլ և շաբա- թական 16 դաս. զաղդիական լեզուն պիտի աւանդէ միայն Արամեան դպրոցում:

Պայմաններին համար խնդրվում է դիմել Թիֆլիսում պ. Ա. Մելիք-Աղաբեկեանցին և պ. Խոսրով Արզումանեանցին: (№ 79) 8—8

Ազգիս վեհափառ Հայրապետը հրամայել է գործադրել հայկական դպրոցներում որպէս ձեռնարկ, իմ աշխատասիրած

ՀԱՄԱՌՈՑ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱ- ԳԻՐԳԸ:

Յայտնելով այս ի դիտութիւն դպրոցական վարչութեանց՝ խնդրում ենք ցանկացողներին առ այժմ դիմել ուղղակի մեզ այս հասցեով. ԹԻՖԼԻՍ, Նիկոլայեւսկայա փողոց, տուն № 45:

Գիրքը կազմած է և արծէ 1) հատով գնողներին 60 կ., 2) տասնից մինչև յի- սուս գնողներին 55 կ., 3) յիսուսից մինչև հարիւր գնողին 50 կ., 4) դպրոցական վարչութիւնից վկայված չքաւոր աշակերտներն ու աշակերտուհիները կարող են վճա- րել 40 կ.: Հանապարհածախսը գնողների վրա է:

7—25 (№ 81) Սարգիս քահանայ Բէգնազարեանց